K POZNÁNÍ DLOUHOŠÍJEK (RAPHIDIOPTERA) MORAVY

ZUR KENNTNIS DER RAPHIDIIDEN VON MÄHREN (ČSSR)

František Chládek

Výzkumu dlouhošíjek nebyla u nás zatím věnována velká pozornost. Nejvíce údajů o rozšíření dlouhošíjek se týká Čech a Slovenska, zatímco z území Moravy byly publikovány jen ojedinělé údaje.

Z Československa uvádí Zelený (1977) devět druhů dlouhošíjek. Jsou to Raphidia cognata Rambur, 1842; R.flavipes Stein, 1863; R.maior Burmeister, 1839; R.notata Fabricius, 1781; R.ophiopsis Linnaeus, 1758; Agulla nigricollis (Albarda,1891); A.ratzeburgi (Brauer,1876); A.xanthostigma (Schummel,1832); Inocellia crassicornis (Schummel,1832). Všechny tyto druhy se vyskytují také na Moravě (Zelený,1977), ale pro mnohé z nich chybí dosud znalost konkrétního naleziště.

Měl jsem možnost zpracovat menší, ale druhově bohatý materiál dlouhošíjek z Moravy. Získal jsem jej od RNDr. Zdeňka Laštůvky, RNDr. Rudolfa Rozkošného a Jiřího Hladila, kterým tímto srdečně děkuji. Část materiálu pochází také z mých sběrů. Vzhledem k malému počtu dosud známých moravských lokalit, uvádím podrobné údaje také o některých běžných druzích dlouhošíjek. Nomenklatoricky se přidržuji Zeleného (1977).

Raphidia cognata Rambur, 1842

Materiál: Moravský kras - Macocha, 12.V.1978, 1 sameček (Laštůvka leg.), Babice u Brna, 12.IV.1980, (Hladil leg.).

Na území ČSSR velmi vzácný původem adriato-mediteranní druh. Z Moravy dosud uveden jen obecně (Zelený, 1977).

Raphidia flavipes Stein, 1863

Materiál: Kobylí na Moravě, Mikulov (Laštůvka leg.), Brno-Bystrc (Rozkošný leg.), Brno-Líšeň, Moravský Krumlov, Pouzdřany, Templštýn, Biskoupky, Ostopovice u Brna, Viničné Šumice u Brna (Chládek leg.).

Náš nejhojnější druh pontomediteranního původu, uváděný z Moravy poprvé Bartošem (1952).

Raphidia maior Burmeister, 1839

Materiál: Kobylí, 15.V.1978, 1 sameček, Pavlovské kopce, 24.V.1978, 1 samička (Laštůvka leg.), Brno, 4.VI.1972, 1 samička (Rozkošný leg.).

Na území ČSSR poměrně vzácný pontomediteranní druh, z Moravy dosud uváděný jen obecně (Zelený, 1977).

Raphidia notata Fabricius, 1781

Materiál: Moravský kras - Macocha, 12.V.1978, 1 sameček, 1 samička Křtiny (z chovu), 1979, 4 samečci, 3 samičky (Laštůvka leg.), Býčí skála u Adamova, 19.V.1974, 1 samička, Jeseníky - Bělá pod Pradědem, 14.VI.1978, 1 samička (Rozkošný leg.).

V ČSSR dosti hojný, původem evropský druh. Z Moravy jej uvádí již Albarda (1891) a Bartoš (1952).

Agulla retzeburgi (Brauer, 1876)

Materiál: Moravský kras - Macocha, 12.V.1978, 2 samečci, Křtiny (z chovu), 1979, 2 samečci, 3 samičky, Pavlovské kopce, 24.V.1978, 1 samička, Račice u Vyškova (z chovu), IV.1980, 1 samička (Laštůvka leg.), Brno, 4.VI.1972, 1 samička (Rozkošný leg.).

V ČSSR vzácný evropský druh, z Moravy uváděn Bartošem (1952) bez konkretní lokality.

Agulla xanthostigma (Schummel, 1832)

Materiál: Křtiny (z chovu), Mikulov, Pavlovské kopce, Račice u Vyškova (Laštůvka leg.), Dolní Věstonice (Rozkošný leg.), Ochoz u Brna (Chládek leg.).

V ČSSR dosti hojný sibiřský druh, z Moravy uváděn Zeleným (1969) ze šesti lokalit.

Inocellia crassicornis (Schummel, 1832)

Materiál: Brno - Líšeň, 5.VI.1964, 1 sameček (Rozkošný leg.).

V ČSSR vzácnější druh sibiřského původu, z Moravy uváděn jen obecně Zeleným (1977).

Z devíti moravských druhů dlouhošíjek jsou v tomto článku uvedeny lokality od sedmi druhů. Poprvé jsou uvedena konkrétní moravská naleziště pro druhy Raphidia cognata, R.maior, Agulla ratzeburgi a Inocellia crassicornis. Zajímavý materiál získal Zd. Laštůvka odchovem z jedlového nádoru způsobeného rzí jedlovou. Nádor, který měl průměr asi 0,40 m a výšku 1,20 m byl přivezen ze Křtin u Brna v lednu 1979 a uložen v pokojové teplotě. Koncem února se již líhla první imága a to nejprve 7 exemplářů druhu Raphidia notata a za tři týdny po nich

5 exempl. Agulla retzeburgi a 1 exempl. Agulla xanthostigma. Z jiného nádoru na jedli z Račic u Vyškova získal v r.1980 4 samičky A. Xanthostigma, 1 samečka A. ratzeburgi a 1 samičku R. notata. Poměrně velký počet takto získaných jedinců naznačuje, že lesnicky velmi užitečné dlouhošíjky mohou být lokálně dosti hojné.

Zusammenfassung

Auf dem Gebiet Mährens befinden sich 9 Arten Raphidiiden. In diesem Beitrag werden zum ersten Mal konkrete Fundorte von R.cognata, R. maior, A.ratzeburgi und I.crassicornis in Mähren eingeführt.

Literatura

Albarda, H., 1891: Révision des Rhaphidides. Tijdschr.v.Entom. 34: 65-184

Aspöck, H., 1979: Die Herkunft der Raphidiopteren des extramediterranen Europa - eine kritische Analyse. VII. Internationales Symposium über Entomofaunistik in Mitteleuropa. Verhandlungen: 14-22, Leningrad

Bartoš, E., 1952: Dlouhošíjky sbírek Entomologického musea v Brně (Raph.) Časopis čs.spol.entomol. 49: 214-221

Bartoš, E., 1969: Dlouhošíjky - Raphidioptera. Klíč zvířeny ČSR, díl III: 555-558, ČSAV Praha

Zelený, J., 1964: Raphidioptera. Entomofauna Třebíčska II: 10-11. Vydal Klub přírodovědecký při MM v Brně

Zelený, J., 1969: Variability in the species Raphidia ophiopsis and Agulla santhostigma (Raphidioptera). Acta ent. bohemoslov. 66: 15-38

Zelený, J., 1977: Raphidioptera. Check List, Acta faun.ent.Mus.Nat.Pragae, Suppl.4: 127

Adresa autora (Anschrift des Autors):

RNDr. František Chládek, Ulice bratří Čapků 12, 602 00 Brno